

Nadání a inteligence

Mgr. Michal Vičar

Intelligence

- Jako přizpůsobení se okolí, adaptace.
- Jako schopnost abstraktně myslet
- Jako vhled a pochopení
- Jako schopnost učení se.
- Schopnost učení se z nově vzniklých situací
- Jako schopnost vyrovnávat se s životními úkoly
- Intelligence je věc, která se uplatňuje pouze v testech intelligence

Intelligence

- Obecná inteligence- tzv. G faktor (Spearman)
 - Není zárukou úspěšnosti, ale předpokladem pro ní
- Speciální dovednosti
 - Spíše predikují úspěšnost
- Rozvoj - řeč, kritické období vývoje, vlčí děti
- Howard Gardner - model mnohočetné inteligence

H. Gardner

- 1. Jazyková inteligence
- 2. Matematicko-logická inteligence
- 3. Vizuálně-prostorová inteligence
- 4. Tělesně-pohybová inteligence
- 5. Hudební inteligence
- 6. Interpersonální inteligence
- 7. Intrapersonální inteligence
- 8. Přírodopisná inteligence

IQ testy

- obecný termín pro standardizované testy, kterými se měří intelligenční kvocient jedince.
- Velké množství testů
- Nejznámější: **WAIS III (autor Wechsler)**
- **(v psychologii nejvyužívanější), IST, Ravenovy progresivní matice**
- **Nadání – 130 a více, genialita 140 a více (180)**

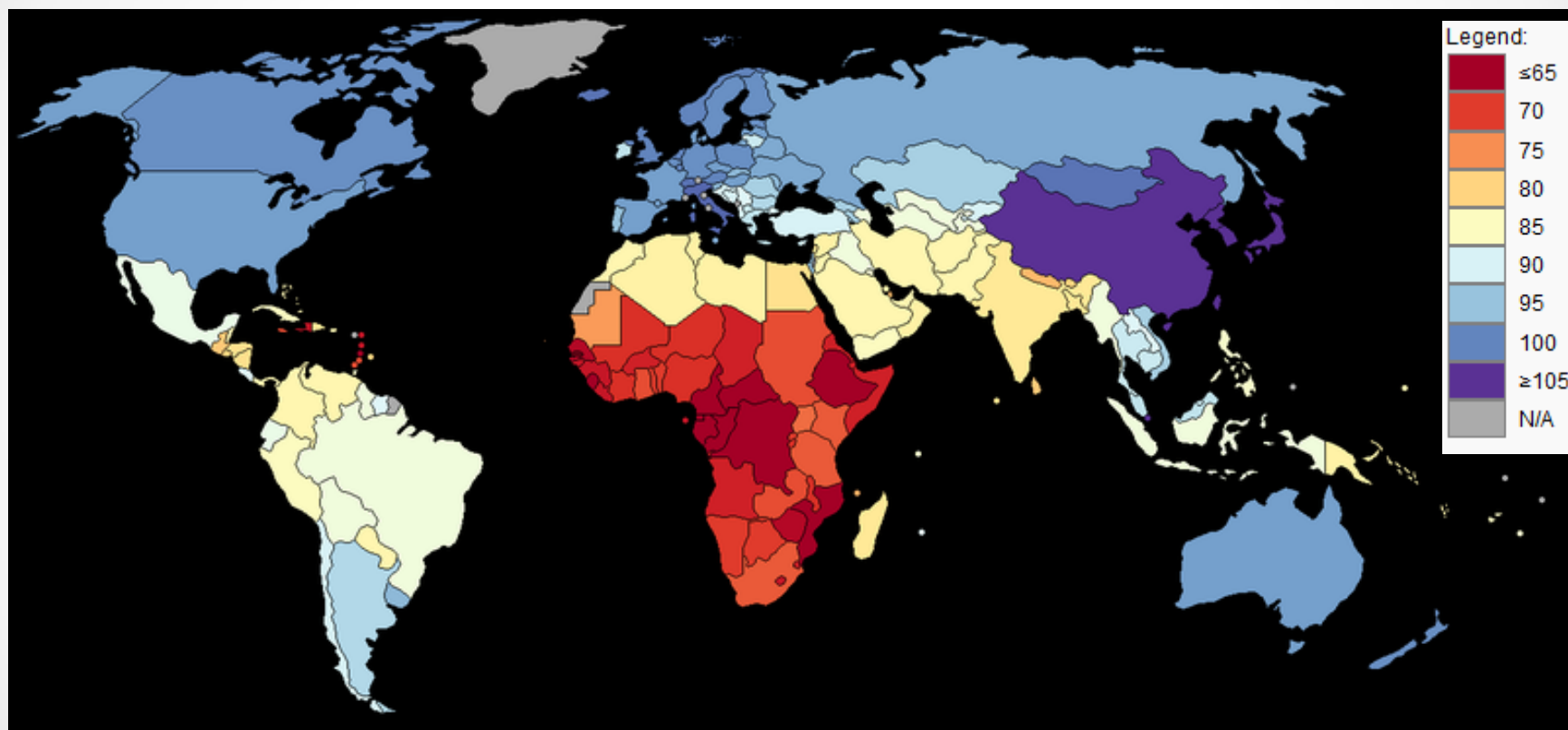
IQ

- Inteligenční kvocient
- 1912 německý psycholog William Stern,
- $100 \times \text{mentální věk} / \text{chronologický věk}$
 - problém u dospělých lidí
 - stabilní výše iIQ x stárnutí
- Dnes se využívá **deviační kvocient**

IQ testy

Hodn. IQ	Popis a předpokládané schopnosti jedince	% lidí
nad 140	Inteligence géniů. Absolutní předpoklady pro tvůrčí činnost, určuje ostatním směr poznání.	0,2 %
do 140	Výjimečná superiorní inteligence. Mimořádné předpoklady pro tvůrčí činnost, vynikající manažeři nebo odborníci.	2,8 %
do 130	Vysoce nadprůměrná inteligence. Snadno vystuduje vysokou školu, může dosáhnout vynikajících výsledků v tvůrčí a manažerské činnosti.	6%
do 120	Nadprůměrná inteligence. Vystuduje vysokou školu, při vysoké pracovitosti může získat mimořádné pracovní místo.	12%
do 110	Vysoce průměrná inteligence. Vysokou školu vystuduje jen s potížemi. Důsledností a pracovitostí může získat společenské zařazení předchozí kategorie.	25%
do 100	Průměrná inteligence. Dokáže složit maturitní zkoušku, v práci se uplatní ve středním postavení.	25%
do 90	Slabě podprůměrná inteligence. Dokáže absolvovat základní školu a dobře se uplatnit v manuálních profesích.	10%
do 80	Nižší stupeň mentální retardace. S problémy zvládne základní školu, úspěšný v zvláštní škole.	10%
do 70	Lehká mentální retardace. Je-li dobře veden, zvládne zvláštní školu.	6,8 %
do 50	Střední mentální retardace. Nevzdělavatelný, ale osvojí si sebeobslužné návyky.	2%
do 20	Těžká mentální retardace. Nevzdělavatelný a nevychovatelný.	0,2 %

Rozložení IQ ve světě

Rozložení IQ ve světě

- Jsou Evropani nadanější než Afričani?
- Jak jsme na tom oproti a Číňanům či Mongolům?
- Černoši v USA dosahují o cca 15 bodů nižších výsledků, než běloši. Průměrné IQ Romů u nás je 80. Proč?

Rozložení IQ ve světě

- Flynnův efekt
- Kultura, systém a náročnost školství.
- Špatná výživa
- Genetické rozdíly? Enviromentální rozdíly?
- Konstrukce IQ testů

Diagnostika

- Jaký má smysl diagnostikovat nadání?

Thomasův teorém

- Thomasův teorém
 - Definujeme-li situaci jako reálnou, může být reálná ve svých důsledcích.
 - Pokud jsou očekávání negativní jedná se o **Golemův efekt**, očekávání pozitivní se označují jako **Pygmalion efekt**.
 - Pozitivní chyba x negativní chyba

Diagnostika

- Inteligenční testy, testy tvořivosti, kognitivní testy
- Pozorování učitelem
- Pozorování rodiči
- V dospělosti spíše oceňovaná tvořivost než IQ

Charakteristické rysy nadaných dětí

- Impulsivní
 - hoši (problém s disciplínou, bývají umravňováni, bývají sociálně deptáni, horší známkové hodnocení, ne moc populární)
 - Dívky (přijímány učiteli pozitivně, velmi populární, originální, vysoký spol. status ve skupině)
- Reflektivní
 - Hoši (uzavření do sebe, malá fyzická zdatnost, šediví, nezajímaví, u žáků spíše nepopulární)
 - Dívky (mlčenlivé, nespolečenské, okrajové, pomlouvané, „šedá myš“)

Rozvoj nadaných dětí

- Vztah nadání, prospěchu, excelentního výkonu v dospělosti.
- Bloom (1980) –výzkum 100 mimořádných dospělých lidí – retrospektivní, pouze 10 procent bylo v dětství identifikováno jako nadané
- V dospělosti spíše oceňovaná tvořivost než IQ

Rozvoj nadání - prostředí

- Stimulující x nestimulující prostředí
 - rodina – podpurná, odmítající, stresující – děti ambiciozních rodičů
 - vrstevníci – např. konkurence v rámci skupiny
 - Společenská třída – přístup k vzdělání, k příležitostem
 - Epoque
 - Různé kultury jsou podpurné pro různé typy nadání.
- Záměrně získávaná zkušenost – trénink
 - 10 let intenzivního tréninku na plné rozvinutí nadání

Rozvoj nadání

- Implicitní teorie
 - Víra v to, jestli mé schopnosti jsou nebo nejsou vrozené
 - Vysoká souvislost s reakcí na úspěch x neúspěch
- Motivace
 - To, jestli je rodiči oceňován výkon, nebo úsilí
 - Posilování zájmu
- Self-efficacy

Školní systém a nadání

- Jsou výběrové školy vhodným řešením? Jaké jsou důsledky výběrových škol – gymnázií, sportovních gymnázií?